

- Some new evidence. *Language Learning*, 23: 63–74.
7. Lenneberg, E. H. (1967). *Biological Foundations of Language*. New York: Wiley.
 8. Margoob S. (2015). *Critical Period Hypothesis: A comparative study between young and adult learners*.
 9. Singleton D. and L. Ryan. (2004). *Language Acquisition: the age factor*. UK: Multilingual Matters.
 10. Wenden A. & Rubin J. (1987). *Learner Strategies in Language Learning*. New Jersey: Prentice Hall.

Любов Костюк

ОСВІТНІ ІНСТРУМЕНТИ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В НУШ

Одне із ключових та вагомих питань сьогодення: «Навіщо використовувати технологію розвитку критичного мислення в навчальному процесі?». Проаналізувавши список актуальних навичок, які необхідні для успішної кар'єри (запропонований економічним форумом у Давосі), ми розуміємо, що критичне мислення піднялося у рейтингу з 4 до 2 місця. Навички критичного мислення стають на передові місця.

Мислення – базова категорія, що характеризує розумові здібності. Залежно від того, які цінності знаходяться в основі мислення виокремлюють догматичне та критичне мислення. Для порівняння, догматичне мислення – сліпа віра в слова, авторитет людини, відсутність сумнівів; тоді як критичне – гнучкість, наявність сумнівів, пошук доказів та їх обґрунтування.

Навички критичного мислення необхідні всім учням, а завдання вчителя – правильно, доцільно організувати освітній процес, створити та використати такі технології навчання, які сприятимуть розвитку цих навичок.

Досить часто ми чуємо про розвиток КМ на уроках читання, але не менш важливим є уроки української мови. Деякі вчителі недооцінюють його потенціал та можливості. Адже це не просто предмет для вивчення правил та відпрацювання навичок письма, адже також містить у собі можливості для розвитку комунікативних навичок, критичного, креативного мислення, навичок користування медіапростором та ін.

Ми пропонуємо добірку з 5 інтерактивних вправ та методів роботи, які сприятимуть розвитку критичного мислення та можуть бути використані на уроках української мови у НУШ.

1. *Світове кафе*

Мета: сприяти обміну знаннями, досвідом, думками; досліджувати

проблему та знаходити шляхи її розв'язання; створювати умови для нових оригінальних ідей.

Алгоритм застосування: об'єднати учнів в групи по 5–7 осіб за партою. За кожним столиком знаходиться фасилітатор, він пропонує кейс, запитання або проблему, пов'язану із загальною темою. За іншими столиками учні також вирішують це питання, або дотичне до нього. Приблизно 5–7 хвилин відбувається обговорення, при цьому, «господар» записує основні ідеї вирішення ситуації. Учитель подає сигнал – учні групами переходять до наступного столика, лише «господар» не змінює позицію, він коротко розповідає про вже записані ідеї, наштовхує на нові. Учні, в свою чергу, пропонують ті, які ще не пролунали. Зміна столиків відбувається декілька разів – зазвичай три. Як висновок, кожен «господар» ділиться ідеями – відбувається обговорення, збагачення колективних знань.

2. Вправа «Лінія/Шкала оцінювання»

Мета: навчити докладно формулювати і висловлювати власні судження, дискутувати.

Алгоритм застосування: учитель оголошує проблему, називає протилежні погляди, які могли б вирішити цю ситуацію, та просить учнів визначити власну позицію. Учні визначають своє ставлення до проблеми, можливо, висловлюють письмово своє ставлення (приблизно 2 хв.). Учитель показує лінію з відмітками позицій, і кожен учень зазначає своє місце. Далі відбувається процес обговорення з сусідом за партою, для того щоб послухати аргументи іншого, і переконатись у своїх думках. Учні мають право змінити свою позицію після уточнення. Також, можна об'єднати в пари учнів, які мають кардинально різне ставлення до ситуації, і таким чином учні з протилежними поглядами стають обличчям одне до одного, налагоджуючи діалог на дискусійну тему зі своїм «візаві».

Приклад лінії з визначення місця власної позиції:

Абсолютно згодна / Здебільшого згодна / Здебільшого не згодна / Абсолютно не згодна.

3. Стратегія «Рухайтесь – Зупиніться – Обговоріть»

Мета: спонукати та залучити до розв'язання проблемних ситуацій всіх учнів, дати можливість поділитись знаннями, думками.

Алгоритм застосування: учитель оголошує завдання, ставить проблемне запитання і проголошує команду: «Рухайтесь». Відповідно до неї, діти розходяться по класу. Почувши команди: «Зупиніться» та «Обговоріть», учні визначають, хто з однолітків стоїть ближче і тиснуть йому руку, утворюючи пару для дискутування стосовно проголошеної теми. Приблизно через 30–40 секунд, учитель подає сигнал: «Рухайтесь». Таким чином, стратегія постійно повторюється і учні проводять обговорення в нових парах.

4. Вправа «Квітка лотоса»

Мета: навчити шукати рішення, аналізувати їх, виявляти причини і

взаємозв'язки між ними.

Алгоритм застосування: проблема або питання, над якими працюємо, записуємо всередині великого аркуша паперу, а навколо нього після обговорення та погодження з усіма учасниками, за аналогією до квітки лотоса, пишемо 8 ключових причин, що призводять до існування проблеми або заважають вирішенню питання. Далі кожна з ключових причин стає окремою центральною темою. Об'єднуємо учнів у 8 груп – кожна отримує листок і має віднайти вісім чинників, причин – стосовно цієї теми. Далі відбувається обговорення теми і її підсумок.

5. Техніка «Дзига / Спінер»

Мета: навчити аналізувати та аргументувати свою позицію.

Алгоритм застосування: учитель повідомляє проблемне питання, кейс або тему для обговорення. Два способи проведення техніки: об'єднати учнів у групи або пари, в залежності від наявної кількості спінерів (можна замінити кубиками). На кожній грані (їх 4) спінера є завдання: напис: «спрогнозуй» – «поясни» – «висновок» – «рефлексія»). Учні, один за одним, запускають спінер та виконують відповідне завдання.

Отже, можна зробити висновок, що освітні інструменти, які спрямовані на розвиток критичного мислення молодших школярів НУШ застосовуються у вигляді ігор та мають навчальний характер. Вони сприяють формуванню дітей нового покоління, які мають характерні ознаки: гнучке мислення, прагнення до новизни, вміння відшукувати та пояснювати зв'язки, залежності, вміння оцінити як свою роботу, такі однокласника. В учнів формується здатність до критичного слухання, оцінки інформації та відсутність страху до невдач, помилок. Така дитина – еталон випускника НУШ.

Список використаних джерел

1. Використання технології розвитку критичного мислення в освітньому процесі НУШ. Всеосвіта. URL: <https://vseosvita.ua/library/vikoristanna-tehnologii-rozvitku-kriticnogo-mislenna-v-osvitnomu-procesi-nus-4682.html> (дата звернення: 28.04.2022).
2. Критичне мислення для освітян. Prometheus – Найкращі онлайн-курси України та світу. URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:CZ+CTFT101+2017_T3/about (дата звернення: 28.04.2022).
3. Критичне мислення на уроках української мови. Всеосвіта. URL: <https://vseosvita.ua/library/kriticne-mislenna-na-urokah-ukrainskoi-movi-35243.html> (дата звернення: 28.04.2022).
4. Критичне мислення на уроках української мови та літератури. Освітній проект «На Урок» для вчителів. URL: <https://naurok.com.ua/kriticne-mislennya-na-urokah-ukra-nsko-movi-ta-literaturi-50512.html> (дата звернення: 28.04.2022).
5. Освітні інструменти критичного мислення. Prometheus – Найкращі

- онлайн-курси України та світу. URL: [https://courses.prometheus.org.ua/courses/course v 1 :Prometheus+CTFT102+2018_T3/about](https://courses.prometheus.org.ua/courses/course%20v1:Prometheus+CTFT102+2018_T3/about) (дата звернення: 28.04.2022).
6. Успішне вчителювання – прості рецепти на щодень. Prometheus – Найкращі онлайн-курси України та світу. URL: [https://courses.prometheus.org.ua/courses/coursev1:EWC+DS101+2021_T1_3/about](https://courses.prometheus.org.ua/courses/course%20v1:EWC+DS101+2021_T1_3/about) (дата звернення: 28.04.2022).
7. Як розвивати критичне мислення в учнів (з прикладом уроку). Нова українська школа: Веб-ресурс НУШ. URL: <https://nus.org.ua/articles/krytychne-myslennya-2/> (дата звернення: 28.04.2022).

Ірина Кравець

ПОНЯТТЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО АСПЕКТУ ТА ЙОГО РОЛЬ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Іноземна мова сьогодні є найважливішим засобом міжнародного спілкування. Зміни в суспільстві висувають нові вимоги щодо вдосконалення системи навчання іноземних мов у школі, зокрема в частині оновлення змісту навчально-методичної роботи, запровадження новітніх технологій викладання, нових навчальних курсів, коригування навчальних програм відповідно до рекомендації Ради Європи та Міністерства освіти і науки України.

Соціокультурне середовище – це поєднання культури і стану суспільства, у якому живе та розвивається людина; це складна структура суспільних, матеріальних і духовних умов, у яких реалізується особистість [4, с. 22].

Зрозуміло, що формування соціокультурної компетенції у разі відсутності мовного середовища є досить складним і надзвичайно важливим завданням. Розглянемо його детальніше. Для кожного педагога основою підходів до формування в учнів соціокультурної компетенції має бути навчання у вигляді чітко відтворених мовленнєвих ситуацій (чи максимально наближених до них), зазвичай характерних для тої країни, мова якої вивчається.

Психолінгвістика пояснює мовленнєву ситуацію як сукупність мовленнєвих і немовленнєвих умов, необхідних та достатніх для відтворення мовленнєвої дії [2, с. 54]. Важливо, щоб такі умови були створені саме вчителем. Неабияку роль відіграє і подібність навчальної мовленнєвої ситуації до власне завдання мовленнєвого спілкування, зокрема до реальної ситуації, у якій може опинитися учень під час закордонної подорожі.

Процес вивчення іноземної мови ставить перед учнями низку